

סוף מעשה במחשבה תחילה

נקודת מחשבה מפרשת השבוע לחיי המעשה

לסבול סבלנות

מפה לאוזן, אך את גברו. 'משה איננו', לחשו יהודים נסערים ונבוכים זה לזה. 'עברו שש שעות מהזמן שהוא היה צריך לרדת והוא לא הגיע. בוודאי הגרוע מכל אירע'.

מכאן הדרך לחטא העגל הייתה מהירה, למרות המעצורים הרבים שניסה אהרן להניח שוב ושוב.

שאלה אחת לא נשאלה: מי גילה רז זה לבני ישראל שאדון הנביאים איננו???

הטבעת הייתה מדהימה! גווינה נצצו לאור השמש שחדר מן החלון במשרד היוקרתי, היא שיגרה נגוהות לכל כיוון ולא השביעה את עין רואיה.

הפתקית שצורפה אליה הצביעה על סכום שערורייתי של עשרים וחמישה אלף דולר.

למה שערורייתי? יען כי נקודת הזמן מצביעה על לפני כמאתיים שנה, אז ערך הסכום מתקרב למספר מיליוני דולרים בערכים של ימינו.

הבנקאי ג'ון פירפונט מורגן, בעל התאגיד הבנקאי המפורסם 'ג'י פי

מורגן', שנודע באוסף אבני החן שלו, ביקש מתכשיטן יוקרתי שישלח אליו טבעת יהלום נדירה ויצרף אליה את החשבון.

כעת התיישב מורגן להשיב לתכשיטן את הקופסה וצירף אליה פתק: "הטבעת מושלמת! אני רוצה אותה לאוסף, אולם המחיר מופקע! אני מצרף לך צ'ק על מחצית הסכום - שנים עשר וחצי אלף דולר. אם הסכום מקובל עליך, החזר לי את הקופסה עם הטבעת ותפדה את ההמחאה. אם הסכום אינו מקובל עליך, קרע בבקשה את ההמחאה וחפש פתי אחר שירכוש ממך את הטבעת בסכום מופרז

"מבצע שלא יחזור", זעקה הכותרת מעל פתח המשתלה, "עציץ אחד בשלושים שקלים, שלושה עציצים במאה שקלים".

גדי חיך לעצמו על טיפשותו של המוכר והחליט ללמד אותו לקח.

"תן לי בבקשה עציץ אחד", ביקש גדי והושיט שלושים שקלים.

אחרי דקה עשה עצמו נמלך וחזר אל המוכר. "תן לי בבקשה עוד עציץ". שלושים שקלים נוספים החליפו ידיים.

אחרי שרכש גדי את העציץ השלישי, הוא סנט במוכר: "ראית? הפסדת עלי עשרה שקלים. אם הייתי רוכש שלושה עציצים במבצע - היית מרוויח מאה שקלים ולא תשעים".

"אני הפסדתי?!" צחק המוכר בטוב לב, "ומה חשבת, כמה אנשים היו נכנסים לרכוש שלושה עציצים לולי השלט שבחוץ???"

***

ההפקה הייתה דרמטית באמצעים ויזואליים שטרם נראו כמותם.

למרגלות הר סיני מחכים עם ישראל למשה רבנו שירד מהר סיני לאחר ארבעים יום שהוא שהה שם. הזמן המיועד מגיע וכולם מחכים לקבלת הפנים.

הדקות נוקפות. השעות חולפות. משה איננו.

מזג האוויר הפך סוער ללא התראה מוקדמת, השמים חשכו, קהות חושים נוראה ירדה לעולם. מיסטר שטן בעצמו ניצח על ההפקה הזו. השמועות נלחשו תחילה

המחאה על חצי מהסכום

הפקה דרמטית ללא כיסוי

שכזה".

לפלוני או אלמוני שהיו מעורבים באירוע ולשאלו האם
אכן כך אירע, האם אכן זה מה שהם אמרו או שהקשרם
הוצא מדבריהם...

אנחנו קונים 'עציצים' בלי לחשוב מדי הרבה על פרטי
ה'מבצע'. (לא חלף בכם הרהור שלילי על מורגן והתעלול
הלא-ברור שלו?)

חטא העגל שעליו אנחנו משלמים
לדורות, כאן כדי להישאר עד ביאת
המשיח, לפחות נשתדל ללמוד ממנו
לתיקון: א. הסקת מסקנות על סמך
כמה נתונים שראינו, בלי להעמיד את
הנתונים במבחן המציאות - גורמת
נזק רב. ב. הסבלנות תמיד משתלמת.
כי לצעוק או להיעלב אפשר גם מאוחר

יותר. (אם נגלה מאוחר יותר שכבר לא בוער לכעוס -
הרווח כולו שלנו.)

לא תמיד ניתנת לנו ההזדמנות 'להוריד את העטיפה
מהאבן' ולגלות שמדובר בצ'ק שמן.

ובשביל כסף - לפחות הרבה מאיתנו - מסכימים גם
לסבול. אז אל תסבלו יהודים, רק תצטיידו במעט
סבלנות...

התכשיטן קרא את הפתק פעמיים ושלוש, ונעלב עד
עמקי נשמתו. דמו שצף בעורקיו והוא כילה את חמתו
בצ'ק המסכן על סך שנים עשר וחצי אלף דולר. הוא קרע
אותו לפיסות קטנטנות, שאותן השמיד במצת יוקרתית
שעמד בהישג יד.

לאחר מכן צעד התכשיטן אל הכספת
הסודית בחנותו, פותח בזהירות רבה את
קופסת הטבעת ו... נעצר כהלום רעם.

אבן פשוטה נחה על מצע הקטיפה. את
האבן עטפה פיסת נייר מקומטת: צ'ק על
סך עשרים וחמישה אלף דולר בחתימתו
של מורגן...

אתם בוודאי סקרנים לתשובה מי גילה
לבני ישראל שמשה רבנו נפטר. חז"ל מלמדים שאף
לא אחד אמר להם. הם הסיקו זאת על סמך החושך
והערבוביה שירדה לעולם "לומר ודאי מת משה"...

* * *

מדי הרבה פעמים אנחנו מגיעים למסקנות על סמך
נתונים מסוימים. נתונים שניתן בדרך כלל לברר. לגשת

אֶסְבֵּל וְאֶמְלֵט

"פסל לך שני לוחות אבנים" (לד, א)

בשולחנו של הרה"ק רבי מרדכי מקאזמיר העבירו בקבוק
'לחיים' משירי הרבי לחסידים.

הבקבוק הגיע לידו של אחד החסידים שבמקום למזוג
ממנו לחבריו, החל לחפש אנה ואנה עד שימצא כוס לתוכה
יוכל מעט למזוג עבורו. לא אבה היהודי להניח לחבריו
ליטול מן השיריים טרם ייטול לעצמו.

ראה זאת הרבי מקאזמיר ונענה: בשני מקומות בתורה
מצינו את המילים "פסל" ו"לך" בסמיכות זו לזו. בלוחות
הברית מסמל צמד המילים את שיא הקדושה "פסל לך שני
לוחות אבנים", ואילו בעבודה זרה מסמלות המילים את
שיא הטומאה "לא תעשה לך פסל".

כיצד ניתן באמת לדעת מהו הכלל: מתי משמשת המילה
'פסל' כמראה מקום לקדושה ומתי חלילה להפך.

ביאר הרה"ק מקאזמיר: יש להתבונן על מיקומה של המילה
"לך". אם המילה "לך" מופיעה לפני המילה "פסל", הרי זו
עבודה זרה "לא תעשה לך פסל". אולם אם המילה "לך"
מופיעה אחרי המילה "פסל", הרי זו קדושה גדולה.

וסיים את דבריו באומרו: מי שדואג עבור עצמו ("לך")
לפני שהוא דואג לזולתו, הרי זה סימן בלתי טהור...

"וישלך מידיך את הלוחות וישבר אותם" (לב, יט)

על מעשה שבירת הלוחות אמר הקב"ה למשה "וכתבתי על
הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים אשר
שיברת", ודרשו חז"ל בגמרא (מנחות ט:): את המילים "אשר
שיברת" - "אמר לו הקב"ה למשה יישר כוחך ששיברת".

ודבר זה טעון ביאור, מדוע אמר הקב"ה למשה יישר כוח על
שבירת הלוחות.

ביאור נפלא הביא כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מבעלזא,
שכאשר ירד משה רבנו מן ההר וראה שנכשלו ישראל בעגל,
חכך בדעתו היאך יוכל להתכלל עמו. מחד, הלא הם עבדו
עבודה זרה וחלילה לאדון הנביאים לעשות כזאת, מאידך,
לא רצה משה רבנו להישאר במדרגתו הגבוהה לבדו כשכל
ישראל מן העבר השני.

עד שמצא משה רבנו עצה נפלאה, על פי דברי חז"ל (שבת
קה:): "המשבר כליו בחמתו... יהא בעיניך כעובד עבודה
זרה". נמצא שעל ידי שבירת הלוחות יוכל משה להיכלל יחד
עם כל ישראל במצבם ודרגתם.

על כך שאפילו לאחר מעשה נורא כזה חיפש משה רבנו היאך
לכלול עצמו בתוך כל ישראל, הודה לו הקב"ה באומרו "יישר
כוחך ששיברת".

חצי שלם

לא נפגשנו."

בדקות הבאות הבהיר ה'חצי-חבר' לבנו של רעהו שיעשה עבורו כל מה שיידרש. "אפילו לא אספר לאביך אם אינך רוצה", הצהיר בנדיבות.

"אם 'חצי-חבר' מסוגל לסייע עד כדי מסירות נפש ולא עד בכלל, הרי שחבר שלם מוכן אף למסור את נפשו בעד רעהו אשר כנפשו", הסביר העשיר לבנו לאחר שהתרגיל הוכתר בהצלחה...

* * *

בגמרא (שבת פט:) נכנס יצחק אבינו בעובי הקורה לפני הקב"ה כאשר הוא מתבשר שבניו חטאו.

ראשית כל - מדגיש יצחק אבינו - לא רק 'בני' אלא גם 'בניך'. ואחרי שנעשינו שותפים, מבקש יצחק אבינו מהקב"ה, נעשה חשבון כמה זמן באמת נותר להם לחטוא ואף את זה נחלוק: חצי עלי וחצי עליך.

לאור זה, נראה לבאר את רעיונו הקדוש של אותו צדיק בדרך השווה לכל יהודי: כל יהודי צריך לעשות תשובה על חטאיו, שכן הבחירה הייתה בידו אם לחטוא אם לחדול. אולם הקב"ה 'לוקח אחריות' כביכול על כך שהעמיד את היצר הרע שיסית את בני האדם לעבור על רצונו יתברך, ולכן הוא מודיע שייטול על עצמו מחצית מהכפרה.

יהודי שלוקח את החצי שלו ברצינות, כמו אותו 'חצי חבר', ועושה כל מה שהוא יכול כדי לתקן את דרכיו, הקב"ה מסייע לו מלמעלה ומשלם 'מחצית' משלו בתיקון הפגמים הרוחני.

בזו אחר זו נסגרו הדלתות בפניו. שלושים "חברים" סירבו נחרצות לסכן את חייהם ואת חיי משפחתם בהסתרתו.

קעת חזר הבן אל אביו לשמוע מה יעשה, והעשיר סיכם איתו שמחר בלילה יחזור על התרגיל, הפעם אצל חבריו של האב. אלו האחרונים מנו בדיוק אחד וחצי במספר.

"אם יבואו שוטרי העיר", התלעלע הצעיר בדמעות באוזני חבריו המבועתים שפתחו את הדלת בכגדי שינה, "תגידו שמעולם לא נפגשנו"

"אחד וחצי?" תהה הצעיר, "איך מצליחים לרכוש 'חצי-חבר'?"

העשיר הבליע חיוך ובליל המחרת שלח את בנו עם הבגדים המלוכלכים מדם והשק ובו ראש הכבש אל ה'חצי חבר'. הדפיקות הרמות בדלת הבהילו את בעל הבית ששפשף עיניו אי שם לקראת האשמורה השלישית, מששמע מי אביו של העומד בדלת ואת הסכנה המרחפת עליו, נחפז ומשכו לתוך ביתו.

"לכפר על נפשותיכם" (ל, טו)

בשמו של אחד מצדיקי הדורות הובאה שותפות מעניינת בביאור מחצית השקל.

"זה יתנו... מחצית השקל... לכפר על נפשותיכם", מפני מה נותנים רק 'מחצית' ולא 'שלם'? משום שאת המחצית השנייה משלם ומשלים כביכול הקב"ה, על כך שנתן בנו יצר הרע שמסית ומדיח אותנו מעבודתו.

לצערנו לא העתיקו הכותבים יותר מכך, ואף שמו של בעל המימרה - כדרכן של אמירות טובות שמיוחסות לכמה יהודים טובים - לא נתפרש לנו... אולם תורה היא וללמוד אנו צריכים: מה ביאור הדברים שהקב"ה משלים את המחצית הנותרת?

* * *

שלושים חברים!

האב העשיר ביקש לדעת כמה חברי אמת יש לבנו, והצעיר בן ה-17 דבק בעמדתו שיש לו שלושים חברים שיעשו הכל בשבילו. אולם העשיר ידע שהחברים - חברי הכסף והמעמד המה.

באישון לילה ערכו האב והבן ניסוי, לא לפני שהובטחה לבן תמורה כספית גדולה: ראשו של כבש מת נערף והוכנס לשק, הדם נמרח על בגדיו של הבן והוא התבקש לדפוק בבתי חבריו לאחר חצות הלילה, לספר להם שהרג גוי בשוגג והוא מבקש מחסה ללילה אחד תמורת סכום עצום. "אם יבואו שוטרי העיר", התלעלע הצעיר בדמעות באוזני חבריו המבועתים שפתחו את הדלת בבגדי שינה, "תגידו שמעולם

חִשְׁבָה לְטוֹבָה

פנינים מפרד"ס התורה

הכניסה לפרדס: "מחצית השקל בשקל הקודש" (ל, יג)

גביר יהודי היה בפלונסק שכגודל עושרו כך גודל קמצנותו.

בכל הזדמנות היה הגביר מבליט את ייחוסו הרם עד לבעל 'מגן אברהם'.

יום אחד הגיע אליו הגאון רבי צבי יחזקאל מיכלזון לבקש את עזרתו בעניין דחוף לצדקה. הגביר החל להכביר דברים כשהוא מבקש להשתמט מן הצורך לתת את חלקו בפועל למגבית.

"יודע אתה", שח לו הרב מפלונסק, "עולה בי ספק גדול באשר לייחוסך לבעל 'מגן אברהם'."

הגביר נרעש. "מדוע אומר הרב זאת?"

"זאת משום שמעולם לא מצינו 'מגן אברהם'", השיב הרב מפלונסק, "ללא 'מחצית השקל'..."

פשט: "ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור" (לא, ב)

הגאון רבי משה פיינשטיין עמד על דקדוק לשון הפסוק: היכן מצינו קודם לכן שקרא ה' בשם בצלאל. זאת ועוד, מה פירוש הלשון 'ראה'.

וביאר על פי המשך הפסוקים "ואמלא אותו רוח אלוקים בחכמה ובתבונה ובדעת ובכל מלאכה" - עצם הדבר שהקב"ה מעניק לאדם כישרונות ברוכים יותר בתחומים מסוימים - היא היא הקריאה שקוראים לאדם זה מן השמים לאמור קום עשה בכוחך זה דברים עבור הכלל.

וזהו אומרו 'ראה קראתי', שעל ידי ראיית הכישרונות שניתנו לבצלאל,

יוכלו כולם להכיר שקרא ה' בשמו.

רמז: "וידבר ה' אל משה לך עלה מזה" (לג, א)

כשראה משה רבנו את מעמד הר סיני ואת ההתעלות הגדולה שהייתה בקבלת התורה, חשב שמיד אחר כך יגיע משיח ויהיה התיקון השלם.

כשראה משה את מעשה העגל ואת הפורענויות שעתידות לבוא על ישראל בגינו, הצטער צער רב.

מבאר ה'תפארת שלמה' בדרך רמז, שזהו שאמר הקב"ה למשה "לך עלה מזה", כלומר, אל תהרהר אחר מידת הדין וסלק את מחשבותיך מעניין זה. שכן כך עלה במחשבה לפני ואין לך רשות להרהר אחריה.

וזהו שנאמר בהמשך (שם ז) "ומשה ייקח את האוהל ונטה לו מחוץ למחנה", היינו שלקח משה את 'האוהל' - רוח הקדושה אשר בו והשראת השכינה "ונטה לו מחוץ למחנה", שלא יראה את מידת הדין המתוחה מעל מחנה ישראל.

"והיה כל מבקש השם", ממשוה ילמד כל מבקש השם, אם ברצונו להתעלות בעבודת ה' - "יצא אל אוהל מועד אשר מחוץ למחנה", ולא ישים לבו להקשות ולהרהר על מידת הדין המתוחה בתוך המחנה, שכן זו יכולה רק לבלבל אותו מעבודתו ואין בה שום תועלת.

דרש: "ויאמר אני אעביר כל טובי על פניך" (לג, יט)

לכאורה שני פסוקים סותרים זה לזה. בתחילה אמר הקב"ה למשה

"אני אעביר כל טובי על פניך", ומיד לאחר מכן אמר לו "לא תוכל לראות את פני".

מבאר הגאון רבי שלמה קלוגר ב'אמרי שפר' באופן נפלא: משל לאב שהרופא אסר על בנו הקטן לאכול מאכלים מסוימים המזיקים לבריאותו. הבן מתאוה למאכלים הללו והאב נאלץ למנוע אותו מהם.

על כן, כדי שהבן יראה שהדבר נעשה לטובתו ולא מחמת רוע לבו של האב, נותן לו אביו צעצועים ומשחקים שונים כדי להראות לו שאהבתו אליו לא נפגמה ורק מחמת בריאותו נמנעים ממנו דברים מסוימים.

כך נהג הקב"ה עם משה, טרם שאמר לו "לא תוכל לראות את פני כי לא יראני האדם וחי", אמר לו "אני אעביר כל טובי על פניך", והעניק לו דברים אחרים...

סוד: "ושמרתם את השבת... מחלליה מות יומת" (לא, יד)

רבנו חיים ויטאל מבאר (שער המצוות פרשת בשלח) שהמילה 'חלל' בגימטריא מספרה 'חיים'.

המחלל את השבת מכניס את הקליפה המתה לתוך חלל הקדושה שתוכל לינוק משם חיים.

לכן עונשו מידה כנגד מידה: על שהכניס את הקליפה לחלל הקדושה לינוק ממנה חיים ו'חילל' אותה, לכך "מות יומת".